

nserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 " "
15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

ne vračajo, ne frankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravištvu
(administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. -- kr.
za pol leta . . . 5 " --
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo v Hilšerjevi ulici
št. 6.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto.

O madjarskem taboru.

S svojega stališča imajo oni fanatični
levičarji ogerski prav, ker demonstrirajo zo-
per zasedenje Bosne in za turško prijateljstvo. Ko
bi Madjari hoteli v miru in enakopravnosti s Slo-
vani živeti, ko bi hoteli Slovanom in Rumuncem
v vseh stvareh tiste pravice dati, ki jih sami uži-
vajo, potem se ve da jim turškega prijatelj-
stva ni treba, in ne bi se bilo treba bati panslaviz-
ma, ker Slovani so premirni ljudje, da bi hoteli
drugim enakopravnost kratiti. Pa Madjari tega
ravno nečejo: oni pravijo, da so edini politični
narod ogerski, narodi: Hrvatje, Srbi, Slovaki,
Rumunci, Nemci, Rusini nima jo nič govoriti
o političnih rečeh; in faktično tudi jako silno-
stno postopajo, da bi zatrli vsako težnjo po
samostojnosti, ki se pokazuje pri drugih na-
rodnostih. Oni niti ne priznavajo druge narod-
nosti v deželi, in preganjajo one, ki se čutijo
Slovane, kakor veleizdajalce.

Pa madjarska prevzetnost sega še dalje:
niso zadovoljni z gospodstvom na Ogorskem
oni hočejo vladati politiko cele Avstrije, in z
njeno pomočjo brzdati in strahovati vse izho-
dne narode, Srbe, Črnogorce, Bolgare in Ru-
munce. Ker pa to hočejo, naravno je, da so
prijatelji Turkom, ker z njih pomočjo upajo
to veliko politično ulogo igrati. S propadom
Turčije ginejo tudi madjaske nade.

Da pa celo Avstrija Turčijo uničuje in jo
iz Bosne odriva, to jih silno peče, ker pa slu-
tijo, da to ne more biti Slovanom na kvar,
kakor bi radi madjarski uradni listi dokazali.
Avstrija je bila primorana po neumnem fana-
tizmu samih mohamedanov skrhati in zdrobiti
moč bosenskih begov, na katere so mislili

Madjari svojo protislovansko politiko zidati;
ime „Filipovič“ nam je porok, da se misli Av-
strija opreti na hrvaško-kršanski živelj, da
mora tedaj mohamedanom nasproti stopiti, in
to je ravno nasproten račun onemu, ki so ga
Madjari delali. Umevna je toraj srditost mad-
jarska.

Ogersko ministerstvo je dalo
svojo ostavko. Ali in v kaki zvezi stoji
ta čin z okupacijo Bosne, to se mora še le
pokazati. Vsakako stojimo pred važnimi do-
godki: Madjari bodo krono sami prisilili, da
se odločno izreče za eno ali drugo stranko,
za slovansko, protiturško, ali pa za madjarsko,
protislovansko. Da bi se naši vojaki iz Bosne
nazaj poklicali, to je skoraj nemogoče, je ne-
združljivo s častjo države in cesarskega dvora;
in ravno to zahtevajo Madjari. Zahtevajo pa
še, da naj se ogerski ministri, posebno An-
drassy in Tisza, posade na zatožno klop, ker
so dopustili to vojsko zoper voljo madjarskega
naroda.

Tu je pa treba opomniti, da ima le svetli
vladar pravico odločiti se za vojsko ali mir,
in da o takih stvareh ogerski zbor nema be-
sedne. Vendar Madjari imajo vse pravice, ktere
si le vzeti hočejo, kar se vidi ravno iz tabora,
ki je bil v nedeljo v Budapešti, ker pri nas
bi se ne smel noben tabor o takih vprašanih
razgovarjati. Ne bodo še mirovali, temveč gnali
bodo stvari morda do skrajne meje, do — re-
volucije, do punta.

Že enkrat smo izrekli opazko, da je se-
dajni položaj prav podoben onemu v letu 1849.
Tačas se je morala Avstrija vojskovati z la-
škimi in ogerskimi puntarji. Tudi sedaj nam

grozijo Lah, ki so zdaj združeni v lastni dr-
žavi, in grozijo nam Madjari, ki so si med
tem časom priborili samostojnost in lastno
honvedsko armado. Avstrija je zdaj tedaj na
slabejem, ker sta oba njena sovražnika, Lah in
Madjar, močnejša postala. Avstrija je nadalje
slabejša, ker se je dala po Madjarih preslepiti,
da je vzela zvestim graničarjem orožje, ter si
tako sama vzela 100.000 hrabrih vojakov!

Pa še v enem oziru je Avstrija na slab-
šem. Leta 1849 je imela Rusijo za prijateljico
katera je Madjare v kozji rog vgnala; zdaj pa
si je Rusijo s svojo protirusko politiko odu-
tila, in ta se bo avstrijskim zadregam le ško-
doljubno posmehovala. Tako daleč je prišla
Avstrija s svojo madjarsko politiko, da si je
odtujila vse narode, notranje in sosedne, zdaj
pa jej pretijo še njeni dozdejni „cartelčki“,
Madjari. Resnim časom se približuje naša dr-
žava; ali bo veliki trenotek našel tudi velike
može?

Vendar, morda nevarnost še ni tako silna,
morda se Madjari še potolažijo s tisto turško-
avstrijsko konvencijo, ki jo hoče Andrassy skle-
niti, da bi duhove ljutih levičarjev pomiril.

Mi Slovani gledamo na vse to jako hladno-
krvno, ker — nimamo nič zgubiti, pač pa mnogo
dobiti.

Med vodo in ognjem ni sprave.

Deželni glavar je pri otvorjenju deželnega
zboru prosil deželne poslance, naj složno delajo za
koristi deželne. To je pač fraza, na katero sam
ne verjame, ker pozna brezno, ki zija med obema
strankama. Ko bi si prav naši in nemškutar-
ski poslanci rok stiskali in osebno najboljši

O inkviziciji.

(Po Hefelu pr. P. Chrysógon M.)
(Dalje.)

XIV. Grozne so pa misli o kakem auto-
dafé, ki ni bil družega kakor dejanje vere, kar
že ime pove: actus fidei. Pod to grozno besedo
si plitvoglavci domišljujejo grmado, velikan-
sko cvrtno ponev, okoli katere Španjci sede,
kanibalom enako, da se kratkočasijo vsakega
četrt leta o prašenju in pečenju nekaj stotin
nesrečnikov. — Dovoljeno mi bodi trditi, da
autodafé ni obstajal v žganji in morjenji, am-
pak v razglasenju, da toženci niso krivi, po-
tem pa v spravi skesanih spokornih s cerkvijo
in da je bilo veliko autodaféov, pri kojih ni
gorelo družega, ko sveča, katero je spokornik
v roki držal v znamenje, da mu je prva luč
zasvetila.

Llorente hoče dokazati z zgledom, kako
grozno rada je inkvizicija sežigala. Pravi, da
je bil autodafé v Toledu 12. februarja 1486,
pri katerim jih ni bilo nič manj kaznovanih, ko
750. In izmed vseh teh poluosmih stotin
ni bil nijeden usmrten, njih kazni ni
bila druga ko cerkvena. Drugi velikanski auto-
dafé se je vršil 2. aprila istega leta zopet v

Toledu z 900 žrtvami in od teh 900 nesreč-
nikov ni bil niti eden s smrtjo kaznovan. Še
drug „verski čin“ 1. maja istega leta obsegal
je 750 oseb in četrti 10. decembra celo 950,
toda k smrti peljan ni bil — nobeden. 3300
oseb v vsem se je moralo takrat v Toledu po-
koriti in 27 jih je bilo k smrti obsojenih; (pa
ne po autodafé, ampak po državni gosposki.)
Llorente pa gotovo števil ne krči na prid in-
kvizicije.

Pozneje nam kaže neki autodafé, ki je bil
z 250 Španjci v Rimu držan, ker so se na
papeža sklicevali. Usmrten ni bil nobeden, am-
pak vsi so bili po dostanih pokorilih s cerkvijo
spravljeni, šli so paroma v basiliko vatikansko
molit. V istem redu so se podali v cerkev sv.
Marije Minerve, so odložili sanbenito in se
podali v svoja stanovanja, nikakega znamenja
na sebi ne imajoč.

O drugem autodafé poroča angleški du-
hoven, neki Townsend (v svoji voyage en Es-
pagne l. 1786) in ga navaja za izgled grozno-
sti inkvizicijske. Neki slepar, ki je prodajal
ljubezenska pila in lahkovernost ljudstva zlo-
rabil, je bil bičan in k cerkveni pokori obsojen.
To je vse.

Od vseh inkvizicijskih pravd pa, ktere nam
je Llorente ohranil, se jih je končalo jako
malo s smrtjo toženca: nobeden pa ne bode
verjel, da je Llorente iskal najznatnejše pri-
merljeje, znamenitnejše pa da je prikrival. Nas-
protno je res; kajti njegov poznani namen je
ta, da inkvizicijo tako strašno opiše kolikor
le mogoče.

Iz povedanega je pa tudi jasno, zakaj da
je Španjsko ljudstvo, kakor Llorente sam spo-
znava, raje smatralo autodafé za dejanje mi-
losti, kakor za čin grozovitosti in zakaj so se
za tako radi deležili vsi stanovi, najplemeni-
teji moške in žene.

Skesani in s cerkvijo spravljeni krivoverci
so bili spuščeni, trdovratni pa in kterih zlo-
činstva so spadala v državno področje, izročeni so
bili svetni pravici.

Da je bil s tem osvobojenjem in izroče-
njem autodafé pri kraji, to Llorente, kakor
mu je navada, nepošteno zamolči. Ali tega se
zamoremo uveriti pri Maltenu v njegovi knji-
žici svetoznanstva, v kateri nam je 1829 na
drobno popisal en tak slučaj, t. j. neko pravdo
siciljske inkvizicije. Pravda samaja iz začetka

prijatelji bili, kedar pride do debate, pokazati se mora takoj veliki propad, ki loči obe stranki. Nemškutarji bi pač želeli, ko bi mi svoj tilnik mirno uklonili pod njihov jarem, zato so razposlali po svojih agentih zdaj parolo med slovenski svet: „Kako prijetno je bilo pač poprej, ko ni bilo nobenega prepira zavolj narodnosti!“

Mi smo te dni te besede že na več krajih slišali, zato se nam dozdeva, da so umetno med ljudi zasejane. Miroljubnemu človeku se na prvi pogled dopadajo. Vendar če pogledamo na stanje našega naroda pred letom 1848, to je na tisti čas, ko še ni bilo preprirov med Nemci, recte nemškutarji in Slovenci, videli bomo takoj, da se je našemu narodu prej še slabeje godilo, ko zdaj. Ni vladal mir zato, ker se ni godila nobena krivica, ampak zato ker se naš narod ni zavedal ker je bil deloma preneveden, deloma preboječ, da bi se ustavil nemškemu pritisku; deloma pa je bil narodni ponos čisto zgubil, da niti ni čutil sramote, ki se je njegovi narodnosti delala. V oni „blazeni dobi miru“ pred letom 1848 so morali otroci še na polenu klečati, če so v šoli kranjsko besedo spregovorili. Uradovalo se je vse nemški, uradniki so bili vsi Nemci in ponemčenci; kdor se ni hotel v Nemca prekrstiti, tudi ni mogel kake višje stopinje doseči; naš jezik in naš kmetijski narod sta bila zaničevana kakor raja na Turškem.

Ker so Slovenci vse to voljno trpeli, zato je bil „mir“, in komur je žal po teh časih sramote in ponižanja, naj si želi oni „mir“ nazaj; mi pa bomo nadaljevali delo blagih mož, ki so prvi občutili revno in sramoto svojega naroda, ter so ga začeli k častnejšemu življenju zbujati, tako Vodnik, Prešeren, Slomšek, Kopitar, Jarnik, itd.

„Mir in spravo“ razumejo nemškutarji še danes ravo tako, kakor pred 30 leti, da bi se namreč slovenski jezik čisto pogazil, da bi v deželi vladali Nemci in nemškutarji, domačin Slovenec pa naj bi bil zaničevan hlapec tujca, kakor je to Vodnik opisal v basni od nemškega in kranjskega konja. Ne, teh časov sramote in ponižanja nečemo več nazaj; tudi za Slovane je napočila zarja svobode in časti, mi hočemo biti gospodarji v svoji hiši. Mi se tedaj popolnem strinjamo s tukajšnjim slovenskim dnevnikom, ki je rekel, da z renegati,

nemškutarji nečemo nobene sprave, enako Hercegovincem, ki so rekli: „borbe naše konca biti neče do iztrage naše ili turške.“ Tudi boj med nami in nemškutarji ne bo prej končan, dokler ne pridemo do pravice.

Na Českem se zamore o spravi govoriti, ker tam so ena tretjina prebivalcev pravi Nemci. Na Kranjskem pa poznamo razun peščice Kočevarjev samo eno narodnost, in ta je slovenska. Če so se nekteri renegati nemški naučili, in se zdaj sramujejejo svojega materne jezika, zavolj tega še niso Nemci postali. Med nami in med našo nemčursko mačeho je vladal mir, dokler smo bili še politični otroci dokler še nismo spoznali njene zavisti; bolj pa ko smo izlezli iz otročjih let, bolj smo spoznali napačnosti, ki se nam godé; in ko smo enkrat razvideli, da nas mačeha brez uzroka trpinči, da nas hoče ob doto spraviti, in da nam celo po življenji streže, od tega časa je naša prijaznost pri kraji in mi poznamo le en klic in ta je emancipacija, samostojnost; dajte nam prirojeno očetovo doto, in molčite nam o nemškutarski mačehi.

Naša domovina je podobna lepemu travniku: pa prišla je nemškutarska povodenj in je ves travnik z nemškim peskom posula; namesto lepe trave in cvetlic raste zdaj tam na pesku le grmovje in brezkoristno goščevje. Nemškutar pravi: pustimo pesek, saj raste goščevje po njem, zasadimo še nemških dreves med goščevje, morda zraste cel gozd! Slovenec pa pravi: na tem pesku ne bo nič prida zrastle; dajmo raje grmovje in goščavje izrjavati, in pesek odvoziti; saj je pod peskom dobra zemlja; in imeli bomo zopet lepo polje! Kdo ima prav?

Le en izgled: Imeli smo lepa krajna imena, pa nemški birokrati so nam vse pokvarili, in svojim pokvekam dali oficijalno čast: našeli bomo le tri take iz tisočev: Sinja vas, Družinska vas, Račja vas; ali niso to lepa imena? Kaj je pa nemškutarski birokrat iz njih naredil? Sinjo vas je prestavil v „Schweinsdorf“ Družinsko vas v Gesindeldorf, Račjo vas v „Rappelgeschüss“!*) Oficijalne vrednosti ne

*) Ko sem z nekim tujcem, Poljakom, govoril o popačenju krajnih imen in mu naštel tukaj omenjene izgleda, zavzel se je na vso moč in prašal, če ljudje, če deželni zbor proti taki infamiji ne protestira? Vred.

majo naša lepa imena, ampak one grde, razžaljive, birokratične pokveke, in figurirajo te pokveke v vseh vladnih, vladnih, notarskih pismih in knjigah. Ali ni to nemškutarski pesek, ki je potlačil in posul lepo, rodovitno polje? Naša naloga je, da ta ostudni pesek zopet odstranimo; in to jo gotova lepa, kulturna naloga. Če nemškutarji trdijo, da bodo tudi iz nemškega peska zrastle lepa drevesa, prašamo jih le: kje pa so potem tisti ženijalni možje, ki so vzrastli iz nemško — kranjskih naselbin? Nemški živelj na Slovenskem je vidno izgubil svojo prvotno kulturno moč, nasprotno pa se domači, slovenski živelj vedno krepkeje in čilejeje izkazuje. Bolje je tedaj, da se iztrebi in pognoji slovenska njiva; nemškutarsko goščevje pa naj se izruje!

Iz deželnih zborov.

V deželnem zboru **solnograškem** je predložil poslanec Lienbacher načrt za preuredbo volilnega reda.

V **českem** zboru se je izročila Riegerova spomenica do cesarja posebnemu odboru. Poslanec dr. Rieger je 2. t. m. v spravljivem govoru vtemeljel svoj predlog, in deželni zbor je enoglasno sklenil adresso posebnemu odseku izročiti v pretres.

V **moravskem** deželnem zboru se je stavil predlog, naj se gališka postava zoper oderuhe razširi tudi na moravsko deželo. Tudi se je nasvetovalo, naj se odpravi posilno legaliziranje. Od Pražaka nasvetovano adresso je nemško-liberalna večina zavrgla. Posl. Kusy je stavil nujnu predlog, naj se izreče, da če vladni zastopnik po koncu debate še govori, se ima to smatrati, kakor bi se debata vnovič pričela. Tudi Fandriik se bridko pritoži čez pristranost namestnika Possingera. Nujnost Kusyvega predloga se zavrže.

V **dolenje-avstrijskem** deželnem zboru je predlagal poslanec Schöffel, naj se gališka postava zoper oderuštvo razširi tudi na dolenjo Avstrijo, izvzemši Dunaj.

Iz vseh zborov čujejo se tedaj enake pritožbe: zoper volilni red, zoper posilno legaliziranje, zoper oderuhe. Počasi bodo vendar tudi kmečke želje v pretres prišle. Toliko bolje za ustavno življenje, ako se bo oziralo tudi na

18. stoletja in državno kaznovanje se je vršilo dan po autodate.

XV. Pri vsem tem pa — ako se število obsojenih primerja s številom pomilostenih, kar da 1: 100 — se še vendar zavzamemo o „strašanski“ množici nesrečnikov, ki so bili usmrtni, zato, zato! — kakor premodro trdi Llorente — ker so bili zmožnejši kritiki bibliji in spretnejši dogmatiki, nego njihovi sodniki.

„Nedolžne žrtve inkvizicije“, kakor pisci prav radi imenujejo in ponavljajo te obsojence, največ niso bili samo „krivoverci“, nego bili so v ogromnem številu, kakor dosti natanko vemo iz Llorenta samega, 1. sodomiti, ki so z živalmi nečistovali; 2. ki so živeli v mnogoženstvu, kar se je na Španjskem pogosto nahajalo zaradi kužnega zgleda mavrov, ki še sedaj ni redko; 3. tudi navadni mesni grešnik je zapadel inkviziciji, če je osebo obongavil trdeč, da početje ni grehotno; 4. duhovnik in redovnik, če sta se obabila, stan svoj prikrivaje ali pa zatrjevalje, da tudi duhoven se sme oženiti; 5. spovednik, ki je svojega spovedanca pohujšal; 6. duhovnik, ki je osebi od sebe pohujšani odsvetoval greha se spovedati; 7. svetnjaki, ki so duhovska opravila izvrševali; 8. diakoni, ki so spovedovali; 9. vsak,

ki se je po krivem izdajal za inkvizicijskega poslanca, kar ni bilo redko; inkvizicija je dalje sodila; 10. bogokletje, 11. cerkveni rop, 12. oderuštvo; 13. umor in ustajo, ako se je kaj dotikala. Tako so bili sojeni morilci, ki so umorili inkvizitorja Arbuesa iz Zaragoze in uporniki v Kordovi, ki so zločinca iz ječ spravili. 14. Tudi služaji inkvizicije, katerih nekoje zagrehe so bile s smrtjo kaznene. 15. tihotapci, ki so o vojnem času sovražniku prodavali konje in hrano in vojne potrebnosti; 16. truma čarodejk, veštevcev, tvorcev ljubezenskih pijač, svetohlinci in sploh vsi, ki so lahkoverno ljudstvo izsesavali.

Preiskavo teh tako množnih in raznih hudodelstev so španjski vladarji inkviziciji naložili deloma zoper voljo inkvizitorjev. Veliki inkvizitor Aveda ni hotel nikogar pustiti, da bi bil sojen od inkvizicije, čegar zlo delstvo ni bilo versko. Kdor se pa če spominjati, koliko samih čarodejk je bilo na Nemškem sežganih, temu se ne bo tako strašansko zdelo število od španjske inkvizicije k smrti obsojenih krivovercev, čarodejcev, vešč, morilcev, oderuhov, sodomitov, nečistnikov, tihotapcev, cerkvenih roparjev in vsakovrstnih hudodelcev.

Če je bilo samo v protestantskem mesticu Nördlingen — Soldan, Geschichte der Hexenprozesse — izmed 6000 duš močnega prebivalstva v štirih letih 1590 — 1594, nič manj ko 35 čarodejk sežganih, moralo bi jih biti na Španjskem v štirih letih, po tej primeri sežganih najmanj 50.000 čarodejk; in vendar sam Llorente sodi število po inkviziciji usmrtnih, v teku 330 let, odkar je obstajala ta sodnija, na 30.000 pa ne samo čarodejk samih, ampak vseh navedenih nedobrodelcev.

Ako pomislimo, da so bili po zaglavne m zakoniku Karla V. tudi na Nemškem s smrtjo kaznovani bogokletniki, sodomiti, čaralci, cerkveni lupežniki in enaka zločinstva in če odbijamo dozdevno število vseh teh in pa število čarodejk, dvo — in mnogožennikov, oderuhov, tihotapcev in drugih hudodelnikov, če odbijamo to dvoje število od onega po inkviziciji k smrti obsojenih 30.000, to se prav veliko zmanjša množstvo na Španjskem usmrtenih „krivovercev“, ako tudi ostanemo te misli, da Llorentovi podatki kar nič niso pretirani.

(Dalje sledi.)

želje ljudstva, in ne samo na želje različnih „gründerjev“, kakor je bila dosedaj navada.

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani 4. oktobra.

Ogersko ministerstvo je odstopilo, ker se finančni minister Szell brani, da bi še dalje plačeval za okupacijo Bosne, za vojake, ki se tam boré in krvavé za čast cele države. To je madjarski patriotizem! S tem, da nečejo plačati, hočejo cesarja prisiliti, da bi vojake iz Bosne nazaj poklical, da bi se potem „ljubim“ Turkom nazaj dala. Naš svetli cesar pa tega ne bo storil. Če plačamo mi že 70%, bomo še tistih 30% plačali, ki na Ogre spadajo; a skrbelo se bo potem, da se tudi Madjarom peruti pristržejo! Nam bi bila taka rešitev še ljubša, da bi Madjari niti besedice ne smeli v bosenske zadeve vmes govoriti; Bosna naj ostane Cisli, kjer je Bosna, Dalmacija in Slovenija, naj bo pa še Hrvatska, Slavonija in Reka; to vse se mora od Madjarije odtrgati!

Peštanski listi menijo, da ministerstvo Tiszovo ne misli resno na odstop, tako malo, kakor lani ne, ampak da hoče le Andrassyu pomagati. „N. fr. Pr.“ poroča, da je tudi avstrijsko ministerstvo dalo svojo ostavko.

Na **Českem** so bili voljeni pri volitvah za državni zbor vsi od českega kluba nasvetovani kandidati.

V **hrvatskem** saboru bil je voljen Krešič za predsednika, Vusič in Horvat pa za popredsednika. V kraljevem reskriptu do sabora je izrečeno, da se bliža čas, ko se bodo združili vsi deli kraljevine, tedaj je upanje, da bo vojaška krajina (granica) vendar enkrat spojena s Hrvatsko.

Vnanje države.

Angleška vlada hoče sitno zadevo z Afganistanom povsem prepustiti indijski vladi, češ, ako se indijska vlada prav na nečasten način zmuza iz pasti, tega Evropa ne zvé, in londonsko vlado to potem nič ne briga.

Na **Nemškem** se bo postava z oper socialiste, kakor jo je Bismarck zahteval vendar le sprejela z malimi nebitvenimi spremembami.

Izvirni dopisi.

Iz Zatiške okolice, 3. oktobra. (Uboj. Interpelacija Čoževa.) Dva malopridneža sta v nedeljo v Velikem gabru ubila hlapca iz vasi, fanta Antona Razdrha iz Brega pod Malim gabrom. Besedno pričkanje in zabavljanje je neki to žalostno nesrečo zakrivilo. Vas Veliki gaber slovi v tem oziru, da se taki pretepi prav pogostoma vršijo. Glede ustavovernega obnašanja je prva, v moraličnem oziru zadnja v okolici. Gosp. okrajni glavar litijski najmilejše pritiska to demoralizirano vas na svoje prežlahtno viteško srce. Župan je ves njegov, in vlada le še po njegovi milosti, ne da bi se občani dosti zanj zmenili. V njegovi soseski nobeden ne ve, kdaj je kakšna seja ali volitev, razun njega samega, njegovega sorodovca Pepeta in nekega Verbiča, po domače Štiha.

V interpelaciji o Čoževi zadevi je boba ta nebitvena menda vsled slabega prepisa narejena pomota, da ima pošto že čez 30 let, namesto čez 10 let. Opuščeno pa je bilo v interpelaciji vprašanje, kako da Čož še doslej ni dobil nazaj plačane svoje kavcije. Sicer pa

moram reči, da je ta interpelacija med ljudstvom napravila veliko senzacijo.

Iz Maribora, 29. sept. (Občnizbor za Slomšekov spomenik) se je vršil 23. septembra po objavljenem iz razposlanem vabilu in naertu. Zbrani gospodje so poročilo ožjega odbora vzeli na znanje in odbornikom izrekli priznanje zahvalo za srečno dokončano večletno, težavno in trudapolno delovanje. Zlasti se je priznala zahvala g. kanoniku Glaserju, arhitektu Lartelnu, župniku Davorinu Trstenjaku in dr. Janezu Bleiweiszu. G. Zajcu v Ljubljani se je dovolilo 50 fl. nagrade, g. Lendovškemu pa odpisal dolg 200 fl. in stolnej cerkvi podarilo 10 fl. za nakup muzikalij. Denarjev je ostalo še 773 fl. 46 kr., 3 cekini in $\frac{1}{4}$ Napoleon. Zastran teh denarjev se je sklenilo: 1) tretjino izročiti župnijskemu uradu stolne cerkve v Mariboru, kateremu se je tudi spomenik v last in varstvo izročil, proti temu, da skrbi za ohranitev spomenika, 2) drugo tretjino pustiti Mariborskej čitalnici in 3) tretjo dati g. Mih. Lendovškemu za nadaljevalno zbiranje, uredovanje in izdavanje Slomškovih spisov. Ožji odbor se razdruži brž ko izvoljena pregledovalca računov, č. g. dekan Rožanc in g. profesor Majciger, svojo nalogo izpolniti. Občnemu zboru je sledila živahna beseda in veselica s petjem in godbo v čitalnici.

V tukajšnje bogoslovsko semenišče bilo je sprejetih samo 5 gospodov. Začetek šole je bil 1. oktobra.

Od Soče, 30. sept. (Strah pred laškimi razbojniki pa spomini na laške in turške okrutnosti. Te dni se je bila raznesla govorica po časnikih in med ljudmi, da se je več stotin (500) laških razbojnikov natihoma zbralo v slovenski Benečiji tik našega goratega Tominskega s skrivnim namenom ropati in tako Avstrijo dražiti, kakor je svoje dni stari Garibaldi delal po gorati Lombardiji. Koliko je na tej govorici resnice, ne vem; vsakako pa je želeli, da bi to stvar kateri naših domorodnih duhovnov, ki službujejo tam ob meji, blagovolil pojasniti. *) Ravno slišim, da so taki razbojniki odvedli iz Kanalskega okraja čedo volov, in mož iz Kabaridskega je pravil, da so zaradi te roparske družali ljudje tik beneško-goriške meje v velikem strahu. Nemogoče to ni, komur je znano, kaka revščina tare zdaj „svobodno“ Italijo, ktere svobode celo neki liberalni Slovenci ne morejo odveč prehvaliti!!!

Pač sem se moral čuditi nekemu slovenskemu listu, ki hoče „per excellentiam“ naroden biti, kako hvali Garibalda, „velikega mavtarskega mojstra v Italiji“, — kakor ga je celo svoje dni liberaluška dunajska „Presse“ zvala, — „kako je bil on vedno tam, na kateri strani je bilo pravo (?), on je bil prvi, ki je (1870—71) francoski republiki ponudil svojo pomoč. Njegova vojska je bila jedina, ki ni bila po Nemcih premagana (?“ itd. Se ve, da ni bila premagana, ker se je pred Nemci umikal in ko je hotel Garibaldi pred Bourbakovim prestopom čez švicarsko mejo armado tega francoskega generala rešiti, ga je nemški general Ketteler pri Dijonu premagal in iz mesta potisnil, da ni mogel nič več Nemcem škodovati. Tako govori nepristranska zgodovina. Kako grozovito so se svoje dni Garibaldi in njegovi enakomisleči tovarsi **) obnašali do avstrijskih vojakov zlasti 1848—49 l., vedó povedati poleg drugih tudi še živeči veterani ravno bivšega ljubljanskega Hohenlohevega, zdaj Kuhnovega

*) V časnikih se je tej novici oporekalo. Vr.

**) S divjim krikom: Morte ai Tedeschi, morte allo straniero“ itd. Pis.

in Prohaskovega, zdaj Marojčičevega polka. Dokaz lahonske okrutnosti nam je strahoviti punt v Milanu od 18.—23. marca in pozneje v Brešiji in po vsej gorenji Italiji, kjer so zivali na naše vojake vrelo olje in krop, metali raz streh opéko, kamen ter jih streljali s pavolnim smodnikom, to je takim, ktereга strel ne daje ne dima ne glasú od sebe in je radi tega oestro prepovedan. Ranjence, ktere niso mogli naši iz Milana seboj peljati, so po bolnišnicah na drobne kosce razrezali in poklali, ravno tako vse vjete vojake neusmiljeno mesarili itd. kakor pripoveduje zgodovina, blizo enako kakor sedanji Turčini v Bosni... Naši so morali v milanskemu gradu in bolnicah veliko težko ranjenih osodi prepustiti, ker jih ni bilo mogoče 23. marca 1848 seboj vzeti; nobenega niso našli več pri življenju, ko so se cesarski zopet po hudih bojih 6. avgusta istega leta vrnili v Milan. Ne vem, kako zamore kateri Slovenec, katoličan in ob enem kot Avstrijanec hvaliti Garibaldirja in njegovo slavo (?) javno v zvezde kovati, ako vé, koliko hudega je ta pred v Ameriki bivši tolovajski načelnik prizadejal tudi katoliški cerkvi v Italiji, kako je ranjcega blagega sv. očeta Pija IX. v svojih razglasih*) imenoval zaničljivo „Prete di Roma“, in še drugimi surovimi za omikanega človeka nevrednimi besedami. Naj ume kdo tako hvalisanje, jaz ga ne morem. Morda veljá tû res aksiom: Smoter posvečuje sredstva!

Da so nekteri Slovenci res čestiteltji tega brezverca, sem nedavno vidil na izletu v vipavski trg. Videl sem namreč v najbolj cenjeni gostilnici v vipavskem trgu, nad katero stoji podoba junaka Tirolca Andreja Hoferja, v jedilni sobi veliko podobo: „Giuseppe Garibaldi“ na steni viseti, akoravno mi niso prav nič znane njegove zasluge za slovenski narod, razun morebitne prihodnje, ko nas žuga bližnji vigredi z vojno obiskati, da bi s Primorjem raztrgani čevelj obšel. Naj bi pač vipavski narodnjaki, ki tisto sicer priporočena vredno gostilnico obiskujejo, poskrbeli, da bi dotični gospodar omenjeno sliko raz stene vzel in skril, da bi poštenih gostov Slovencev in katoličanov ne bôdla več v oči.**) Kaj si more pač kak Italijan, ki pride v tisto krčmo, misliti o nas Slovencih, kot to, kar neki italijanski pisatelj v svoji brošuri trdi, češ, da mi Slovenci po ravninah bivajoči res simpatizujemo kot „Italia irridenta“ za aneksijo z Italijo? Ne bodimo Slovenci laške opice in šalobarde!

Da pa Turčija ravno pred našimi očmi razpada, temu so krive vnebovpijoče krivice in grozovitosti, ktere so se nad 400 let kristjanom neprenehoma po vsej Turčiji do poslednje vstaje 1875 godile. Ker so kristjani vidili, da jih turška gosposka in pravica ne brani in ne varuje pred nasilstvom in vsaktero krivico, so morali se sami varovati in si pravico z orožjem v roki iskati. Zato so mesca julija 1875 pobili turske krvopije, ki so nevsmiljeno nedosegljive davke iztirjevali, pri Nevesinju. Od tihmal se maje in podira poslopje velike porte v Evropi, in se bode tako dolgo, dokler se ne bode vse v razvaline razpadlo. Če je „pravica podlaga kraljestvom ali državam sploh,“ tako je pa krivica in zatiranje pogin sleherni držav; tedaj je razpad gnijle Turčije prav naraven logičen nasledek. Komur so Turki činili krivico, pa hajd v hajduke, da se nad tujimi ma-

*) Glej: storia del regno di Sicilia vol. III. pag. 823, di Giovanni Ev. Di-Blasi; Palermo 1864. Pis.

**) Zato se tudi nadjam, da ko zopet v vipavski trg pridem, ne bom videl več iste slike na steni. Fiat! Pis.

ščuje. Zato so hajduki večidel najodličnejši ljudje, za kakoršne se tudi sami imajo, ne za malo-pridne, ampak za junake, in Nemec bi jim pred rekel, da so „Helden“ (junaki) kakor „Räuber.“ Znano je, da je bila vojaška granica ustanovljena proti razbojnim nebrzdanim Turčinom. Tudi so Turčini do zadnjih časov svoje zločinstva čez mejo na debelo in drobno uganjali, morili, požigali in ropali. Bere se namreč v zgodovini otočačke polkovnije, da so še 1831—36 l. Turki velikokrat prilomastili iz turške Krajine (turške Hrvatske) v vojaško krajino 1., 2., 3. in 4. polka graničarjev, kjer so doprinašali od 1831 naprej vsakojake zločinstva, namreč morije, požiganja in tatvine, tako da je bil višji vojaški poveljnik primoran, vsako leto po dva- do trikrat na „kordon“ z večjo močjo hoditi. *) Ker niso hotli od svojih zločinstev odstopiti, je sklenil raniki feldmaršal-lieutenant in višji poveljnik kordonski baron pl. Waldstetten 1836 l. Turke oestro prijeti. Ogulinski in lički polk sta pomagala ob boku otočanskemu polku, in tudi drugo ljudstvo se je oborožilo, da pomagajo vojakom prvih treh graničarskih polkov (ličkemu, otočanskemu in ogulinskemu) pri tem napadu na Turke. Hrabri graničarji so tako pogumno zgrabili 15.000 Turčinov, da so zažgali njih roparska gnezda Izačič, Turia, Klokot do Brzekovice; mnogo Turkov je ostalo mrtvih na bojišču, ostale so zadržali čez reko Uno ter so sploh Turke tako našeskali, da vsaj niso mogli več na debelo ropati. Pri tej priliki se je otočanska polkovnija prav junaško in slavno obnašala, akoravno je padlo od naše strani čez 50 mrtvih, in bilo blizo 100 ranjenih prenešenih v bolnico v Radanovac. Ko niso imeli Turki pri tej afiri več topovskih krogelj, so devali noter pa razno železo, tudi sekire, ker ena taka je padla blizo nekega nadčastnika Daniela, Brankoviča in kadeta Štefana Dmitrašinoviča. Vsled te zmage je dobilo mnogo zaslužnih vojakov rēde, med katerimi častniki je bil bil tudi pohvaljen tedanji nadlajtnant Elija Grivičič, ki se je pred nekaj leti v Gradcu kot general samega sebe žalostno vsmrtil. Pri tej borbi so ostali mrtvi turški poveljniki Mustaiabeg Rustanbegovič iz Bihača in Bečirbeg Kolenović iz Vakupa in nad 400 Turčinov poleg dvakrat tolikega števila ranjenih. Odtihmal se niso drznili več čez mejo ropat priti do poslednje ustaje. In to so činili sami oholi plenaželjni begi, ne da bi za to kaj njih sultan v Carigradu vedil. Da so pa Turki toliko let po svojih in drugih deželah razsajali, ne pa vladali, temu je bila kriva največ gnjila Evropa, ki se tolikanj s svojim človekoljubjem (?) ponaša, zato, ker so ondašnji prebivalci večidel kristjani in Slovani.

Domače novice.

V Ljubljani 5. oktobra.

(Deželni zbor) bodo neki že sklenjeni 14. t. m. o našem se celo govori, da ima zborovanje prenehati že 12. t. m., dasi je še cel kup reči rešiti in odseki delajo na vse pretrganje. Danes imjo narodni poslanci zboru izročiti adreso do presvitlega cesarja. Spodnjeavstrijski zbor hoče boje vložiti pritožbo, da se mu že več let ne pusti toliko časa za zborovanje, da bi mirno in natančno zamogel pretresati in rešiti deželne zadeve. Ravno o tem bi se zamogli pritožiti vsi dež. zbori.

(Maše za presvitlega cesarja) se je včeraj vdeležilo jako obilno število raznih vradnikov

*) Glej: „Otočaner Regiments-Geschichte v. Franz Bach, k. k. Major.“ — (Karlstadt 1853.) Stran 202 in 203.

z deželnim predsednikom, deželnih poslancev, mestnih odbornikov itd.

(Večerna veselica pri deželnem predsedniku) 3. t. m. bila je prav obilno obiskovana. Povabljenih je bilo okoli 200 gostov iz raznoterih krogov prebivalcev ljubljanskih.

(Veleč. knez in škof dr. Pogačar) so se danes podali v Gorico k posvečevanju poreškega škofa, ki se bode jutri vršilo.

(Na čast narodnim poslancem) je danes v čitalnici pevski večer.

(Ogenj) nam je včeraj zjutraj ob dveh naznanil enkratni strel z Grada. Pogorel je mlin ljubljanskega peka Krügerja na Glincah. Danes zjutraj ob 4¹/₂ uri pa je gorelo v Strzelbovi svečarnici na Št. Petrskem predmestji.

Razne reči.

— Veselica. Iz Idrije se nam piše. V nedeljo 29. sept. je bila tukaj ljudska veselica z srečkanjem; vrli Iderski dobrotniki darovali so 236 dobitkov, med temi so bili nekateri prav lepi in dragoceni, zopet drugi prav praktični. Čisti dohodek 150 gld. je namenjen ubogim ranjenim vojakom domačih batalijonov.

— Razstava v Celji se je danes ob 9. uri pričela. Popoludne ob treh se bodo delila darila za konje, ob 5. uri bo prva, jutri v nedeljo ob 10. uri druga seja štajarskih kmetijskih gospodarjev, popoludne ob treh pa razdelitev daril za govejo živino in zvečer v nedeljo ob 8. uri koncert. V pondeljek ob 1. uri popoludne pojedina, ob 3. uri razdelitev daril za kmetijske in obrtnijske razstavljene reči. Vstopnina znaša 10 kr.

— „Slovanščina v romanščini“ se zove knjižica, ktero je spisal in založil g. Davorin Terstenjak, in ktero je natisnila tiskarnica družbe sv. Mohora v Celovcu l. 1877 v 8° st. 79. „Ti članki so dodatki k mojim razpravam, katere so bile pod naslovom: „Slovanski elementi v venetščini“ v letopisih Matice slovenske 1874—1877 objavljene, pravi v predslavu marljivi spisovatelj sam. Prebravši in preučivši mojstra Dieza, našel sem mnogo besed, o katerih izvrstni Diez razlagaje jih sam pové, da ne zna za njihov vir in početak, mnogo zopet, o katerih Diez sam dvomi, je li je njegova razlaga istinita. Te besede sem skušal iz slovanščine razložiti, zato sem dal svojej knjižici naslov: „Slovanščina v romanščini...“ Kakor šče v filologiji nismo prišli do neopoklicanih rezultatov, šče manje v zgodovini, jaz pa nésem prvi, in tudi ne bom zadnji, ki so in bodo trdili, da so na jugu in zapadu Evrope

uže preje Slovani stanovali, kakor sedanja historična šola uči.“ — Radi se v onej trditvi vjemamo z učenim g. pisateljem, dasi mu v razlagovanji posamesnih besedi slediti ne moremo. Kakor je novejšje primerjajoče jezikoslovje, tako bode tudi novejšje zgodovinsko in zemljepisje, morebiti celo po vojski rusko- in avstrijsko-turški, marsikaj o Slovanih pokazalo in pojasnilo drugače, nego se je doslej učilo po šolah in za resnico razlagovalo po tujih slovečih knjigah. Vse kaže na to, da bode naposled obveljalo učenje teh, ki trdijo, da so nekateri slovanski rodovi bivali v južnih in zapadnih deželah evropskih že v predhistorični dobi, nekateri pa so se ustanovili po njih pozneje o občnem ljudskem preseljevanji. Upati je, da se bodo prihodnji zgodovinarji sploh bolj ozirali na vire slovanske in po njih bode tudi naša zgodovina razodevala se bolj nepristransko in — resnično.

Eksekutivne dražbe.

5. oktobra: 1. Primšar iz Žlebiča, 1. Andolšek iz Ribnice, 1. Tanko iz Rakitnice, 1. Cvar iz Brega, 1. Koplan iz Rakitnice, 1. Bambiš s Hriba, vsi v Ribnici. 1. Penko iz Nadajnega sela, 1. Geržel iz Belskega, oba v Postojni. 1. Božič iz Poreč, v Vipavi. 2. Jakšetič iz Jablanice, 1. Aučin iz Zagorja, 2. Renko iz Bere, 1. Brožič in Čekada iz Jasna, 2. Geržina iz Gorenjega Zemona. 1. Kastele, Tomšič in Brumen iz Kuježaka. 1. Meršnik iz Smerja, 1. Bevič iz Dolenjega Zemona, 1. Cetin iz Tominja, vsi v Bistrici. 3. Zmerzlikar iz Srednje vasi v Kranji. 2. Mali iz Gorenjega Tuhinja, v Kamniki, 2. Hren in Adamič iz iz Kompolj, v Lašičah, 3. Kunčič iz Stenične v Tržiču, 1. Gerl iz Jezera v Ložu, 1. Kovačič iz Berganskega sela v Kostanjevici, 3. Demšar v Loki.

6. oktobra: 2. Wohlgemuth iz Dolenjega Bernika, 2. Strupi iz Rupe, 1. Draksler iz Št. Jurija vsi v Kranji. 2. Boben v Ljubljani, 2. Kodriša z Vrha v Ložu.

Nagrobni križi

pozlačeni, z najlepšimi napisi se dobivajo pri meni na izbiri, s kamnom ali pa brez njega, pa tudi železje vsake verste iz najboljših fužin, vse prav po ceni.

V Ljubljani meseca oktobra 1878.

Sp. Pessiack,

prodajalnica železja, gledališke ulice št. 8 blizo frančiškanskega mosta.

(3)

Žitne cene preteklega tedna.

Za tiste, katerim nova mera in vaga še ni gladka, pristavili smo, koliko bi reči veljale po stari meri. 1 hektoliter znaša 3²⁶/₁₀₀ mernikov.

Reči		V Ljubljani		V Novem mestu		V Kranji		V Sodražici		V Mariboru		V Ptuj		V Ormužu		V Celovcu		V Zagrebu	
		gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.
Pšenice	(hektoliter)	7	15	6	84	7	80	9	14	8	60	8	30	8	90	9	46	8	90
	(mernik)	2	20	2	10	2	39	2	80	2	66	2	57	2	73	2	72	2	73
Reži	(hektoliter)	4	90	4	90	4	55	—	—	6	—	6	—	6	50	5	86	7	—
	(mernik)	1	50	1	50	1	34	—	—	1	88	1	85	2	—	1	80	2	—
Ječmena	(hektoliter)	4	8	4	50	4	86	4	90	6	20	5	—	5	40	6	72	5	20
	(mernik)	1	25	1	32	1	48	1	50	1	90	1	46	1	55	2	7	1	36
Ajde	(hektoliter)	5	5	5	—	4	70	5	76	6	—	6	40	4	17	5	78	6	70
	(mernik)	1	90	1	52	1	78	2	—	1	85	1	97	1	26	1	85	2	6
Prosa	(hektoliter)	5	55	6	—	4	55	5	84	6	—	5	20	7	80	4	46	8	60
	(mernik)	1	70	1	85	1	34	1	60	1	85	1	52	2	40	1	36	2	66
Turšice	(hektoliter)	5	38	6	—	5	85	6	50	5	90	6	—	6	60	5	97	6	40
	(mernik)	1	65	1	85	1	79	2	—	1	52	1	85	2	53	1	84	1	97
Ovsa	(hektoliter)	2	78	3	35	3	8	3	26	3	30	3	30	3	25	3	97	4	—
	(mernik)	—	86	1	—	—	95	1	—	1	—	1	—	1	—	1	21	1	22